



Green Program for  
Organic Production  
[GreenPOP]

**O2 – A4**

**ПИЛОТИРАЊЕ НА ПРОГРАМАТА ЗА  
КРАТКИ КУРСЕВИ ВО ОРГАНСКОТО  
ПРОИЗВОДСТВО**

Ниво на употреба: Јавна

## ИНФОРМАЦИЈА ЗА ДОКУМЕНТОТ

ИНФОРМАЦИЈА ЗА ПРОЕКТОТ	
Име на проектот	Green Program for Organic Production
Акроним на проектот	GreenPOP
Број на проектот	2014-МК01-КА202-000280
Веб сајт на проектот	<a href="http://greenpop.mk">http://greenpop.mk</a>

ИДЕНТИФИКАЦИЈА НА ДОКУМЕНТОТ	
Наслов на документот	Пилотирање на програмата за кратки курсеви во органското производство
Код на активност	О2-А4
Актуелен статус	Финално
Актуелна верзија	Финална
Ниво на употреба	Јавна

ФИНАЛЕН ДОКУМЕНТ		
	Датум	Име, партнер
Име на финалниот документ	Пилотирање на програмата за кратки курсеви во органското производство	
Одобрение од координаторот	Февруари, 2017	Љупчо Тошев – одобрено –
Одобрение од проектниот координатор	Февруари, 2017	Љупчо Тошев – одобрено –

## СОДРЖИНА

Информација за документот.....	2
Вовед.....	4
Опис.....	4
Намена на документот.....	5
Цели на пилот обуките.....	5
1. Пилот обуки за општи-задолжителни модули .....	7
2. Пилот обуки за техничките модули.....	11
3. Заклучоци .....	13
Партнери инволвирани во проектот .....	15
За ГринПОП проектот.....	16

### ОПИС

Во рамките на ГринПоп проектот во активностите O2-A4 беа реализирани 6 пилот обуки на кратки курсеви како дел од програмата за кратки модуларни курсеви за органско производство, подготвена од страна на партнерите на проектот.

Предлог модуларни курсеви за програмата се следниве:

Програмата ќе се реализира преку следниве модули (задолжителни и изборни):

**Општи модули** (задолжителни):

1. Принципи на органско производство
2. Стандарди, конверзија и сертификација
3. Маркетинг на органски производи
4. Бизнис планирање
5. Легислатива, финансии и субвенции
6. Настани на терен (на фарма и посети)
7. \* еден од техничките модули

**\* Технички модули** (изборни):

1. Органско сточарско производство и сточна храна
2. Органско градинарско производство
3. Органско пчеларство
4. Органски лековити, ароматични растенија, шумски плодови и други
5. Органско лозарство и овоштарство
6. Органско поледелство

Пилотирањето на дел од горенаведените модули (курсеви) беше реализиран во периодот од март до ноември 2016 година.

Темите кои беа опфатени со пилот обуките беа:

1. Принципи на органско производство
2. Стандарди, конверзија и сертификација
3. Легислатива, финансии и субвенции
4. Сточарско органско производство
5. Органско овоштарство и лековити, ароматични растенија, шумски плодови
6. Органско пчеларство

Првите три модули припаѓаат во групата на т.н. општи или задолжителни модули, додека вторите три модули се т.н. технички модули.

Обуките се изведоа во Скопје, Куманово, Кавадарци и Свети Николе., во соработка со Центарот за развој на Вардарскиот плански регион, Центарот за развој на североисточниот плански регион, Општината Свети Николе и ИМЕ - Increasing Market Employability програмата за јакнење на бизнис секторот во Македонија и Федерацијата на фармери на Република Македонија.

Вкупниот број на учесници беше 76, или во просек на секоја обука присуствуваа 12 учесници.

Обуката ја изведуваа лицата кои учествуваа на обуката за обучувачи во Вањадолид, Шпанија во рамките на активността на ГринПОП проектот о2-А6 и С1.

Листи на учесници на обуките се во прилог 1 на овој документ.

## НАМЕНА НА ДОКУМЕНТОТ

Партнерите во проектот и генералната јавност

## ЦЕЛИ НА ПИЛОТ ОБУКИТЕ

Целта на пилотирањето на кратките курсеви во органското производство е да демонстрира корелација и трансфер на знаења од претходните проекти, преку проектот ГринПОП, преку обучени наставници и обучувачи, до возрасните посетители на курсевите (фармери, или идни фармери во органското производство) и дека тие се ефективни во овој процес.

Пред да започне процесот на верификација на програмата за кратки модулари курсеви за органско производство, целта е овие курсеви кои се развиени во рамките на проектот од страна на партнерите во проектот, да имаат своја додадена вредност во системот на стручното образование и обука во Македонија, како иновативна пракса во сферата на образованието и да го поттикне процесот на валидизација на

вештини, знаења и компетенции, преку формално и неформално учење, а во согласност со стандардите за квалитет и барањата за верификување на една ваква програма.

Главна цел на ГринПОП програмата е учесникот да стекне знаења, вештини и компетенции за примена на клучните принципи на модерното органско производство преку целите на програмата (описани подолу).

Учесниците во пилотирањето на обуките беа детектирани како лица заинтересирани за органско производство (со и без искуство) и не е потребно да поседуваат некои претходни знаења, вештини и компетенции од оваа област, но да имаат завршено најмалку основно образование, да имаат основни познавања од ИКТ (користење интернет, е-мејл, мобилен телефон) и да се постари од 18 години.

## 1. ПИЛОТ ОБУКИ ЗА ОПШТИ – ЗАДОЛЖИТЕЛНИ МОДУЛИ

Општите (или т.н. задолжителни) модули од програмата за обука за органско производство имаат за цел учесниците на обуките да можат да се стекнат со:

- Разбирање на органските шеми за сертификација во рамките на ЕУ и РМ;
- Познавање на специфични органски стандарди кои се применуваат во секторот;
- Применување на стандардите;
- Знаење за конверзија кон органско производство и разбирање на финансиските импликации;
- Поставување цели и план за соодветна ротација и програма за берба на фарма;
- Идентификување на јаките и слабите страни на постоечки бизнис;
- Планирање на реална временска рамка за конверзија;
- Проценка на евентуални проблеми во спроведувањето на нови техники;
- Развивање и спроведување на маркетинг план за индивидуален органски производ и подготовка на едноставна маркетинг анкета;
- Извршува дејствување на пазарот;
- Бизнис планирање;
- Познавање на законите кои влијаат врз бизнисот, прилагодување кон барањата на "вкрстена сообразност" и органските стандарди;

Очекувани резултати од општите модули од оваа Програма се развивање на менаџерски компетенции на лицето - учесник во програмата.

Менаџерските активности ќе се огледаат преку:

- Успешно планирање на работата;
- Знаење за легислативата и нејзина имплементација;
- Упорност во описот на активностите и точно водење на документацијата;
- Земање во предвид на трендовите на пазарот и цените;

- Флексибилност во користење на финансиските ресурси и финансиско планирање;
- Стриктно почитување на приходите и расходите на финасискиот план;
- Флексибилно управување со човечките ресурси;
- Користење на ИКТ (интернет, е-мејл, мобилни);
- Разбирање и користење на информативни извори за органско производство (медиуми, списанија, ТВ, интернет и сл.).

Користена е методологија на презентации и вежби. Интерактивност со учесниците преку прашања и одговори. Се употреби и вежбата за индивидуална работа со подготвен текст на искази. На крајот од сесиите учесниците имаа можност да чујат „од прва рака“ информации за начинот и искуствата на фармер кој се занимава со органско производство наназад 12 години. Се употреби и евалуациска форма (во прилог).

Реализирањето на пилот обуките беше со поддршка на Центарот за развој на Вардарскиот плански регион, Центарот за развој на североисточниот плански регион, Општината Свети Николе и ИМЕ - Increasing Market Employability програмата за јакнење на бизнис секторот во Makedonijaедонија и Федерацијата на фармери на Република Македонија.

Оценка/евалуација:

- Од страна на обучувачите/ модераторот
- Темите опфатени беа интересни за учесниците. Потврдуваат и големиот број прашања за време и после обуката.
- Темите поврзани со технологија на производство, сертификација и финансиски импликации беа од посебен интерес.
- Употребата на гостин-говорник ја оствари целта. Интересот кај учесничките беше видлив.
- Времетраењето на сесиите. Потребна е подетална претходна подготовка на сесиите.

Пречекорени беа дадените времетраења на сесиите за повеќе од 40 минути.

- Да се одвои време за индивидуална работа и работа во групи. Темите можеа да се скратат. Имаше преклопување на информации. Потребна е подобра претходна координација на предавачите.
- При имплементација на вежбите треба да се дадат јасни насоки на учесниците, да им се одреди време за вежбата, и да се покажат резултатите од вежбата (заклучок).



Што би требало да се подобри?

- да се зборува повеќе за обезбедување на пазар/пласман за органските производи;
- да се опфатат повеќе земјоделци;
- да се продолжи времето за дискусија и да се опфатат повеќе теми;
- да се остварат повеќе контакти.

Кои се Вашите идни планови/ активности во врска со темата на обуката? (пр. Што Вие лично ќе преземете во врска со темата?; Дали има потреба од вакви обуки во регионот од каде доаѓате?; Какви последователни обуки Ви се потребни?; итн.)

Одговори (парафразирани):

- Во Гевгелија да се опфати сточарското органско производство и полјоделското.
- Премин на производство на органски мед.
- Регионална обука за преработка на органски производи, како и за лековити билки.
- Регионална обука и поврзување со пазарот.
- Обуки за различни органски земјоделски производи и поврзување со други органски фарми.
- Обука во регионите за конкретни видови органски производи.
- Обука во тиквешкиот регион за органско лозарство и овоштарство.
- Размислувам за конверзија во органски мед.
- Сакам да се префрлам на органско производство на грозје.
- Обука на тема органско сточарско производство, криварство, сточна храна и млеко
- Потребна е обука за градинарство и детални финансиски импликации.

Табела 1. Реализирани пилот општи модули:

Датум	Тема	Место	Број на учесници	Обучувачи
23/03/2016	Легислатива, финансии и субвенции во органското производство	Куманово	14	Валентина Колар Јовановска, Игор Николов, Љупчо Тошев
08/11/2016	Принципи на органско производство	Куманово	11	Валентина Колар Јовановска, Игор Николов, Љупчо Тошев
29/11/2016	Стандарди, конверзија и сертификација на органско производство	Скопје	13	Валентина Колар Јовановска, Габриела Мицевска, Иван Стојанов, Љупчо Тошев

Табела 2. Ментори

Ментор	Фарма/фирма	Дејност	Улога на менторот
Димитриевска Сузана	Липа ДООЕЛ	Растително производство	Реализатор на обуката
Стефан Петров	Индивидуален земјоделец	Пчеларско производство	Реализатор на обуката
Моме Младеновски	Биљино брдо ДООЕЛ	Овчарско производство	Реализатор на обуката

## 2. ПИЛОТ ОБУКИ ЗА ТЕХНИЧКИТЕ МОДУЛИ

Техничките модули (или т.н. изборни) од Програмата за обука за органско производство имаат за цел учесниците да се стекнат со технички знаења по желба и интерес (за сточарско, градинарско, овоштарско, лозарско и пчеларско органско производство, органско поделство, како и производство на лековити, ароматични растенија, шумски плодови и др. производство).

Очекувани резултати од лицата кои ги посетуваат овие технички обуки се да се развијат нивните производни компетенции.

Производни компетенции се огледаат преку имплементација на:

- Современи практики во земјоделството: садење, култивација на почва, ѓубрење, наводнување, резидба, борба со штетници, механизација итн.;
- Грижа за животните преку хигиена, хранење, чистење, молзење и сл.;
- Примена на санитарно-хигиенските барања за работа на фарма;
- После-бербени активности (адекватно чување, складирање, транспорт);
- Заштита на природните ресурси: почва, вода, воздух, загроени видови на флора и фауна, и сл.

Во овој технички дел се пилотираа три технички модули, со вкупен број на 38 учесници, во соработка со Центрите за развој на североисточниот и вардарскиот плански регион. Користена е методологија на презентации и вежби. Интерактивност со учесниците преку прашања и одговори. Се употреби и вежбата за индивидуална работа со подготвен текст на искази. На крајот од сесиите учесниците имаа можност да чујат „од прва рака“ информации за начинот и искуствата на фармер кој се занимава со органско производство назазад 12 години. Се употреби и евалуациска форма (во прилог).

Табела 3. Реализирани пилот технички модули:

Датум	Тема	Место	Број на учесници	Обучувачи
01/11/2016	Органски лековити, ароматични растенија,	Свети Николе	10	Иван Стојанов, Игор Николов

	шумски плодови и други			
<b>01/11/2016</b>	Органско сточарско производство и сточна храна	Свети Николе	17	Игор Николов, Валентина Колар Јовановска
<b>10/11/2016</b>	Органско пчеларство	Кавадарци	11	Игор Николов, Бобан Димовски

Табела 4. Ментори

Ментор	Фарма/фирма	Дејност	Улога на менторот
<b>Димитриевска Сузана</b>	Липа ДООЕЛ	Растително производство	Реализатор на обуката
<b>Стефан Петров</b>	Индивидуален земјоделец	Пчеларско производство	Реализатор на обуката
<b>Моме Младеновски</b>	Биљино брдо ДООЕЛ	Овчарско производство	Реализатор на обуката

### 3. ЗАКЛУЧОЦИ

Од пилотирањето на шесте модули (3 општи и 3 технички), а врз основа на евалуацијата на учесниците и имплементаторите може да се изведат следниве заклучоци:

- Обуката и нејзината ефикасност е оценета во огромен процент како одлична;
- Учесниците се задоволни од обучувачите, темата и методологијата;
- Потребни се подобрувања во делот на времетраењето на обуката, и период за дискусија;
- Очекувањата и целите се остварени во огромна мера;
- Во врска со идните планови и очекувања, учесниците ја потенцираа потребата од регионален пристап на обуките. Тематски тие би се разликувале од регион - до регион, но има и заеднички теми кои се однесуваат на сите региони. Најчесто регионално се однесуваат на видови на органско производство (сточарство, лозарство, мед, градинарство, овоштарство, лековити билки и слично), а заеднички им се потребите за: конверзија во органско производство (со фокус на финансиски импликации), пласман/пазар на производите, преработка. Според тоа, би можело да се заклучи дека, покрај обуки за определени технологии (сточарство, мед, градинарство, овоштарство итн) и конверзија, се потребни обуки за маркетинг на органски производи, како и планирање на органски бизнис (со што би се опфатиле проблемите со пазари и пласман).

#### Слики од пилотирањето:





## ПАРТНЕРИ ИНВОЛВИРАНИ ВО ПРОЕКТОТ

ГринПОП партнери:

	<p>Fondacija Agro Centar za Edukacija, FACE</p>	<p><a href="http://www.ace.org.mk">www.ace.org.mk</a></p>
	<p>Stichting International Foundation for Sustainable Agriculture Training, IFSAT</p>	<p><a href="http://www.ifsat.eu">www.ifsat.eu</a></p>
	<p>Verkmenntaskólinn á Akureyri, VMA</p>	<p><a href="http://www.vma.is">www.vma.is</a></p>
	<p>Nevarés Institute of Agrarian Entrepreneurs, INEA</p>	<p><a href="http://www.inea.org">www.inea.org</a></p>
	<p>SOU Koco Racin Sveti Nikole</p>	
	<p>Balkan Biocert Skopje</p>	<p><a href="http://www.balkanbiocert.mk">www.balkanbiocert.mk</a></p>
	<p>SUGS Brakja Miladinovci Skopje</p>	<p><a href="http://sugsbrakjamiladinovci.page.tl">http://sugsbrakjamiladinovci.page.tl</a></p>

Пазарот на органските земјоделски производи е еден од најбрзо растечките сегменти на европскиот пазар на земјоделски производи, дури и во време на криза. Заради зголемената свест, заштитата на човековата околина и здравјето на европските потрошувачи, овој тренд и натаму продолжува во иднина.

Европската Унија (ЕУ) го промовира органското земјоделство заради неговото веќе признаено учество во заштитата на околината (биодиверзитетот, климата, здравјето на животните, квалитетот на исхрана, итн), како и заради една социјална придобивка, а тоа е руралниот развој. Но, од друга страна, постои недостиг од обуки од сферата на стручното образование и обука во органското производство во многу земји, вклучително и во Македонија. Овој недостиг е една од клучните пречки во реализацијата на целта од погоре, а со тоа да се овозможи на земјоделските производители да имаат добивка од овој глобален тренд на развој на пазарите на органски производи.



This project has been funded with support from the European Commission. This communication reflects the views only of the author and the partnership, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.